

PAPP FERENC EMLÉKEZETÉRE

Dr.Kertész Pál

Papp Ferenc életét és munkásságát sehol sem lehetne megfelelőbben értékelni, mint itt, Jósvalcón, azon a Kutatóállomáson, amelynek szellemi és anyagi alapjait ő rakta le, és amelynek léte, működése, eredményei ma is őrá emlékeztetnek.

Papp Ferenc professzor, mérnökgenerációk Feri bácsija életét az állandó munka, a mindig újabb és újabb kitűzött célokért való, sokszor meg nem értett, értetlenül, vagy ellenségesen fogadott küzdelem töltötte ki, melynek vezér-elve a diákjaiért élő tanár lelkesedése volt. Ha Papp Ferenc, Feri bácsi munkásságát áttekintjük, széles, szinte mozaikszerű spektrum jelenik meg előttünk. A mozaik elemei, mint a mozaikképek kövei egymástól függetlenek lehetnek ugyan, de összességük mégis harmóniát sugároz, egységet hoz létre. Ilyen mozaikkép valójában Papp Ferenc élete.

Az első fontos mozaikem még a tudományegyetemhez kötődik, a természetrajz-földrajz szakos tanár a növények tanulmányozását váltotta föl későbbi pályája, az ásványok, kövek és vizek tudományával. Előadásaiban még évtizedek múltán is megszólal a botanikus, amikor az ásványokat örökkön nyíló, soha el nem hervadó virágként jellemezte. Doktori disszertációja még a klasszikus, Rosenbusch és Schafarzik által kikristályosított közettan rendszerében foglalkozott a magyarországi dioritokkal.

Pályája a műegyetemi oktatáshoz kapcsolódott ezután, egész életét a már akkor is nagymúltú tanszék, az Ásvány- és Földtani Tanszék keretében élte le, melynek sokáig aktív mozgatója, majd vezetője volt. Már gyakorlatvezetőként, később előadó tanárként szakmájáért lelkesedve magához láncolta a hallgatókat, közvetlen kapcsolatot, személyes viszonyt alakítva ki velük. Már a harmincas

évektől kezdve egyre népszerűbbé váltak nem kötelező kirándulásai, amelyek mérnökök százaiban hagytak maradandó emléket a természet szeretetéről, a mérnöki munkák és a környezet kapcsolatáról és az alkalmazott geológiai tudomány fontosságáról.

A témában elmélyülni képeseket és szándékozókát Vendl Aladárral együttműködve, az akkori műegyetem szokatlan módon, külön tárgyban vezette be az önálló tudományos kutatásba. E tárgy számos későbbi tudós szakember kezdősebségét, szakmai alapjait adta meg. Az idők változásával e tárgyból alakultak az első tudományos diákkörök, más módon fejlesztve tovább a hallgatók tudását, e helyütt szintén a tudományos diákköri munka nyomán lehetünk mindnyájan.

A mozaik második részlete a tudományos egyesületi működést és a tudományos ismeretterjesztést mutatja. A Papp Ferenc művelte tudományos spektrum széles, így e szakmai egyesületek sora sem rövid: a földtani társulatban aktív titkár volt, részt vett a hidrológiai társulat, illetőleg elődje a szakosztály megalakításában. Később e társulat elnöke is lett. A tudományos ismeretterjesztésben fontos szerepét látja a földtani értesítőnek, amely az általa is egy ideig szerkesztett közlöny mellett a nagyközönségnek, az érdeklődő diákságnak szólt. E folyóirat számait ma is érdeklődve lapozhatjuk, és csak sajnálhatjuk, hogy e formában nem működik tovább.

Személyéhez fűződik a földtani társulat mérnökgeológiai szakosztályának megalakítása, amely -kiegészített névvel és tudományterülettel- ma is működik. A mérnökgeológia elfogadtatása az anyatársulaton belül igen nehéz volt, az akkor hozzánk közel álló országokban a mérnökgeológia és talajmechanika összefonódása nem szolgálhatott megfelelő példákat. Az elmúlt évtizedek itt is igazolták tevékenységének helyességét.

A karszt- és barlangkutató társadalom általa is előmozdított összefogását a mai szervező társulat léte is bizonyítja, mai összejövételünk emez eredményt minden szónál ékesebben igazolja.

Szakmai-tudományos munkásságának mozaikköveit az ásvány-kőzettan tudományterületén kereshetjük először. A mórágyi és börzsönyi ásványok és kőzetek tanulmányozása még inkább a hagyományos kőzettan és az érckutatás szemszögéből történt, ezeket azonban már bevezetésnek tekinthetjük későbbi, kőbányászati munkáihoz. Évtizedeken át foglalkozott új kőbányák telepítésével, e kőanyagok felhasználhatóságával és a felhasználhatóság vizsgálati kritériumaival. Ma is úttörőnek tekintjük a régi idők köemlékeinek vizsgálatait

és az ország kőbányászati újrakataszterezését. Schafarzik kőbányászati munkái még Nagymagyarországra vonatkoztak, így új kőbányászati regiszter kialakítása szükségessé vált. Az összegyűjtött első adathalmaz a háborúban megsemmisült, a háború utáni, már nem teljes gyűjtésből kialakított és kinyomtatott köteteket az éberség zúzdába küldte. Alig egy két példány élte túl --szabálytalanul-- e pusztítást.

Már ezen adatgyűjtés során érződött a kőzetvizsgálati adatok hiánya: a kérdőívek e kérdéseire alig érkezett használható adat. A régi műegyetemi kísérleti állomás megszűnt, így felmerült egy önálló kőzetvizsgálati laboratórium felállításának szükségessége a tanszéken, amelyet ma kőzetfizikai laboratóriumnak nevezünk. E laboratórium Papp Ferenc egyik "kedves gyermeke" lett, amelynek eredményeihez számos tudományos munkája kötődött. A laboratórium legfőbb céljának a kőzettani-kőzetfizikai adatok összefüggéseinek kutatását tekintette. Akkor még sokszor vitatott, ma már természetesnek vett meggyőződése volt, hogy a kőzetfizikai sajtóságok minden esetben a kőzettani adatok, sajtóságok egyértelmű függvényei.

A mai néven mérnökgeológiaiainak nevezhető tevékenysége számos esetben csak rövid szóbeli vélemény vagy 1-2 oldalas javaslat formájában öltött testet. Ezek szakmai fontosságuk ellenére nem jelenhetnek meg az irodalomjegyzékben, pedig a szakág, tudományág kialakításában igen jelentős szerepet játszottak. A suvadások, lejtőmozgások, alapozások és az alagútépítés kérdései ismételeten foglalkoztatták. A mérnökgeológia ma szorosan kapcsolódik a természet- és környezetvédelemhez: Papp Ferenc már 1951-ben cikkezett a kőbányászat természetvédelmi kérdéseiről.

Legtöbb műve, tudományos munkásságának gerince a földalatti vizekhez kapcsolódik. A kezdetek a budapesti gyógyvizek kutatásában jelentek meg: megszervezte ezek rendszeres megfigyelését, mérését. Uttörőként ismerte fel a földalatti vízrendszerek összefüggéseit és hevesen polemizált azokkal, akik ezt sokáig tagadták vagy legalábbis elhanyagolhatónak vélték. Első igazi tudományos elismerését, a Tudományos Akadémia pályadíját a fővárosi forrásokról írt művéért kapta. Résztvett különböző források foglalási munkáiban, nevéhez számos forrás foglalása kapcsolódik (például a Börzsönyben).

A karsztvizek tanulmányozása vezette el a barlangkutatáshoz is. A karsztvízrendszerek megfigyelése során már felismerte a holdjárás hatásait, kialakult körülötte a forrásmérők, majd pedig a barlangászok köre. A barlangok kutatásának és tudományos tanulmányozásának voltak már ugyan hagyományai,

de az önálló kutatóállomás létrehozása minőségileg új lehetőségeket teremtett. Méltán hirdeti ezért az állomás nevében is Feri bácsi emlékét.

E mozaikkövek tarkaságát Papp Ferenc, az ember egyénisége fogja össze. Ha azt kérdezzük, ki is volt ő, a válasz nem egyszerű. Elsősorban mélyen érző, érzékeny lélek volt, lelkének rezdüléseit költeményei árulják el, egyébként szemérmesen zárta magába érzelmeit, gondolatait. Külső szemlélő alig tudja pályájának pozitívumait felsorolni.

Tudományos eredményeit százat jóval meghaladó számú közleményben tette közzé, lehetősége nyílt egy-egy tudományterület szintézisére összefoglaló művekben vagy pedig egyetemi tankönyvekben, jegyzetekben. Tagja lett a Szent István akadémiának és mint már említettük nevéhez kapcsolódik a jósvafői Kutatóállomás, a tanszéki közetfizikai laboratórium felállítása és működtetése.

Oktatói pályája csúcsát a tanszékvezetői megbízás mellett a mérnöki kar dékáni tiszte jelenette. Tudományos egyesületekben titkár, társelnök, elnök volt.

Elismert szakértője volt az előzőekben felsorolt szakterületeknek, a gyakorlatban dolgozó mérnökök véleményt nem is intézményektől, egyetemtől, hanem Feri bácsitól vártak.

Az ember Papp Ferencsel azonban minden eredmények és címek mellett nem volt kegyes a sors. Érzékenyen érintette, hogy a kortársak kvalitásait gyakran -előre beállított szemüvegen keresztül nézvé- nem értékelték és így az érzékeny lelket sértették.

Több esemény mélyen bántotta. Gyakran érezte úgy, hogy az általa segítettek részéről hálátlanságot kapott.

Bántotta, hogy az akkor újrendszerű tudományos fokozatok bevezetésénél nem ítéltetett megfelelőnek a kandidátusi fokozatra, habár véleményem szerint is addigi összetevékenységét több kandidátus együttes teljesítménye sem érte el. Már korosan, méltatlan körülmények között kellett a címért megküzdenie.

A földtani társulat mérnökgeológiai szakosztálya ő nélküle nem alakult volna meg, bántotta, hogy annak elnöksége eleinte éles személyi vitákra adott okot.

Geológiai kirándulásait, amelyek számos mérnököt vezettek közel a szakmához a hatvanas években, sorozatos támadások érték. Nyugdíjazásának

körülményei is bántóak voltak. Röviddel azután, hogy a professzorok korhatárát 70 évre emelték, 67 éves korában pedagógusnapon közölték vele a döntést. Félévzárás után lévén, hallgatóitól már nem is tudott elbúcsúzni.

A kutatóállomás működése nem illett bele az egyetemi szokásokba, keretekbe, így a fejlődéssel a támadások is fokozódtak. Távozásakor nem látta biztosítottak a további működést, ezért utolsó elhatározásával az egyetemtől független megoldást keresett. Így a Kutatóállomás, mindnyájunk öröme ma is virágzik, az egyetem mai lehetőségei ugysem engednék meg ilyen működését.

Dr.Kertész Pál
Budapesti Műszaki Egy.
Mérnökgeológiai Tanszék
Budapest
Műegyetem rkp. 3-9
H-1111

DR.FERENC PAPP PROFILE

by

Dr.P.Kertész

SUMMARY

Ferenc Papp was born in 1901 in Budapest. He graduated as a teacher of geography from the University of Sciences in 1925. He wrote his Ph.D. thesis about Hungarian diorites in 1925. From 1924 to 1968 he worked and taught at the Department of Mineralogy and Earth Sciences, Budapest University of Technology, of which he became the head in 1960. His philosophy was "teach life to the students" and educated a generations of engineers to respect nature and appreciate the earth sciences.

He was active in the following spheres:

As secretary of the Hungarian Geological Society he contributed to the foundation of the sections on Hydrology and Engineering-Geology. He started the Geological Bulletin series. He became subsequently president of the Hydrogeological Society and associate president of the Hungarian Karst- and Cave Research Society.

He achieved outstanding results in microscope surveys on granulated rocks and ores, further in the advancement of quarries in Hungary. In this connection he organized the rock-physical laboratory. He was greatly interested in the engineering applications of geology, turning interest to hydrogeology in the second half of his career. His studies on the thermal springs in the area of Budapest produced pioneering results. He organized the Spring Survey Section to monitor the springs and the deep aquifers in Hungary. The Karst Research Station at Jósvalő organized also by him became the center of karst-hydrological research.

Several poems are evidences of another side of his personality which is too rich to be fully appreciated by an outsider.